

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Casselstraat 93-95

(Poperinge, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2022D312

Mei 2022

NOTA

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK MET INGREEP IN
DE BODEM

Voorafgaand:

- Verslag van resultaten bureauonderzoek (2021I170)
- Programma van maatregelen (2021I170)
- Melding prospectie met ingreep in de bodem (2022D312)

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Bart Bot, Elenora Vanbrabant

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert nv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert nv, Sint-Michiels-Brugge, 2022

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Administratieve gegevens	6
2	Aanleiding	8
3	Synthese van het bureauonderzoek 2021I170	9
3.1	Situering.....	9
3.2	Geplande werken	10
3.3	Archeologische kennis in de omgeving.....	11
3.4	Historisch kaartmateriaal	15
4	Beschrijving van de onderzoeksopdracht	18
5	Werkwijze en strategie.....	19
5.1	Motivering onderzoeksstrategie.....	19
5.2	Organisatie van het onderzoek	21
5.3	Advies specialisten en wetenschappelijke advisering	22
5.4	Selectie bronnen	22
6	Resultaten van het proefputtenonderzoek	23
6.1	Overzicht van de proefputten	23
6.2	Aardkundige opbouw/stratigrafie	24
6.3	Assesment sporen	26
6.4	Assesment vondsten	28
6.5	Assesment stalen.....	30
6.6	Assesment conservatie	30
6.7	Datering en interpretatie	31
6.8	Onderzoeksvragen	32
7	Besluit	33
8	Bibliografie.....	34
9	Bijlagen.....	35
9.1	Plannenlijst	35
9.2	Sporelijst	35
9.3	Vondstenlijst.....	35
9.4	Monsterlijst.....	35
9.5	Fotolijst	36

FIGURENLIJST

Figuur 1. Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart.(bron: geopunt)	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België. (bron: geopunt) ..	7
Figuur 3 Beslissingsboom stedenbouwkundige handelingen (deel 2). (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)	8
Figuur 4 De historische stadskern van Poperinge (blauw) en aanduiding van het plangebied (rood kader). (bron: Historische stadskern van Poperinge Inventaris Onroerend Erfgoed)	9
Figuur 5 Recente orthofoto met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt).....	10
Figuur 6 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)	10
Figuur 7: Vereenvoudigde weergave van de geplande werken. Legende.: Geel: nieuwbouw, blauw: regenwaterput, lichtblauw: infiltratieput, bruin: vetvang, zwart: riolering, paars: bestaande riolering en afvoerputjes (bron: geopunt)	11
Figuur 8 Ligging van de bronstijd/ijzertijd/romeinse sporen van de opgraving aan de Koestraat. (bron: KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 38)	12
Figuur 9 Het greppelmonument opgegraven aan de Koestraat. (bron: KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 41.)	13
Figuur 10 Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart (1550-1565) (Bron: https://uurl.kbr.be/1043851).	16
Figuur 11 Detail Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)	17
Figuur 12 Proefput geprojecteerd op de geplande werken zoals voorzien in het pvm.	20
Figuur 13 Puttenplan uit het op de GRB-basiskaart.	21
Figuur 14 Puttenplan op de orthofoto.	21
Figuur 15 Zicht op het terrein voorafgaand het onderzoek.....	22
Figuur 16 Zicht op werkput 1.	23
Figuur 17 Zicht op werkput 2.	23
Figuur 18 Werkput 3.....	24
Figuur 19 Proefputtenplan met aanduiding van de profielen.....	25
Figuur 20 Profiel 1 foto en tekening.	25
Figuur 21 Profiel 2 foto en tekening	25
Figuur 22 Profiel 3 foto en tekening.	26
Figuur 23 Proefputplan met vlak- en maaiveldhoogtes vlak.	26
Figuur 24 Thematische kaart met spoornummers.....	27
Figuur 25 Coupe S6.	28

Figuur 26 Vondstnummer 3.....	29
Figuur 27 Vondstnummer 5.....	29
Figuur 28 Vondstnummer 6.....	30
Figuur 29 Thematische kaart met vondstnummers.....	30
Figuur 30 Sporen met datering op basis van het aardewerk.....	31

TABELLENLIJST

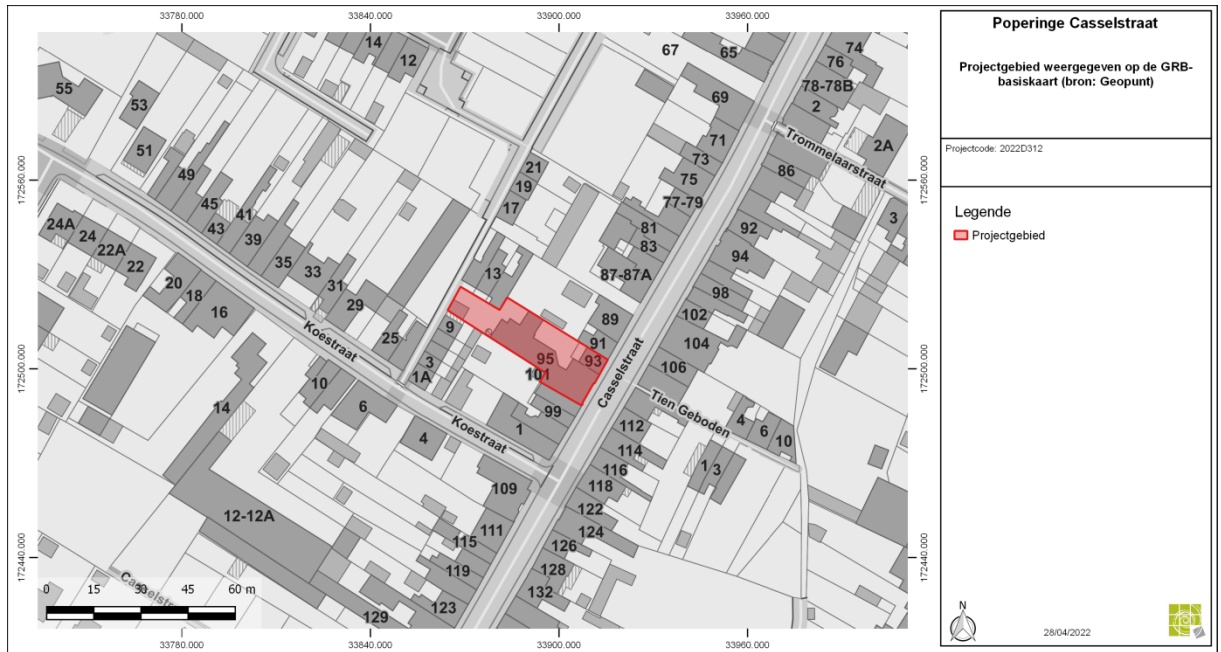
Tabel 1. Administratieve gegevens. De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6

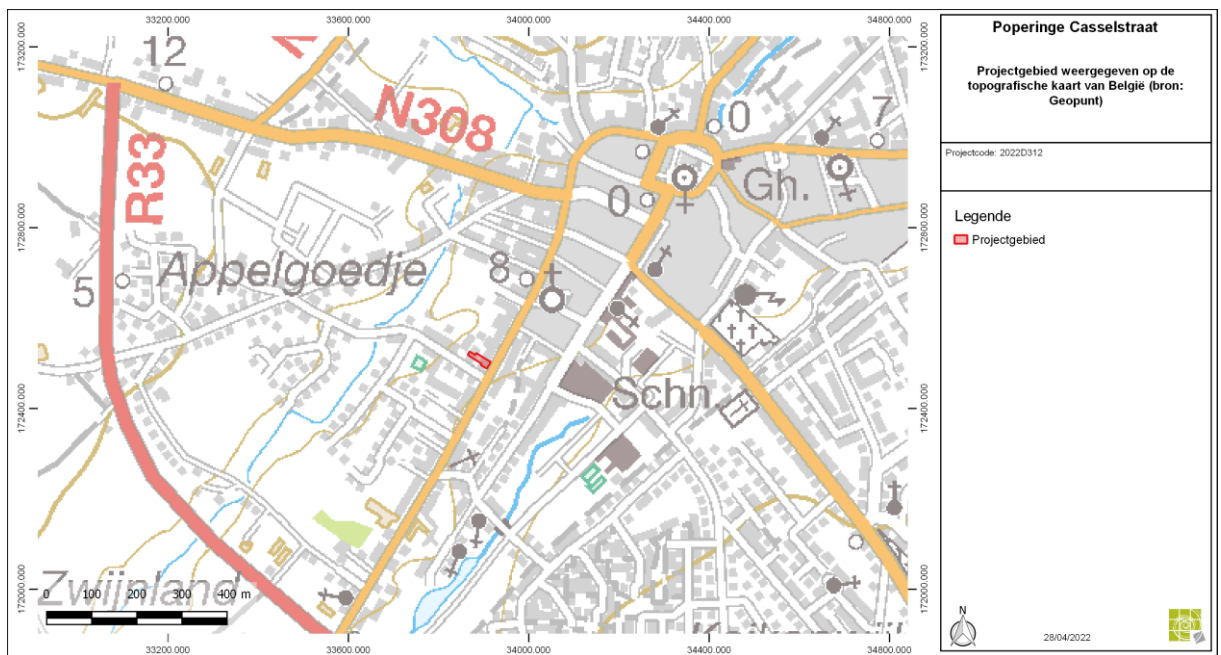
1 Administratieve gegevens

Tabel 1. Administratieve gegevens. De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Poperinge
	Deelgemeente	/
	Postcode	8970
	Adres	Casselstraat 93-95, Poperinge
	Toponiem	Casselstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	Xmax, ymax; 33916, 172516; xmin, ymin: 33864, 172488
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Poperinge, afdeling 1, sectie F, perceelnr. 871G.	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Bart Bot (erkend archeoloog) Elenora Vanbrabant (assistent-archeoloog)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1. Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart.(bron: geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België. (bron: geopunt)

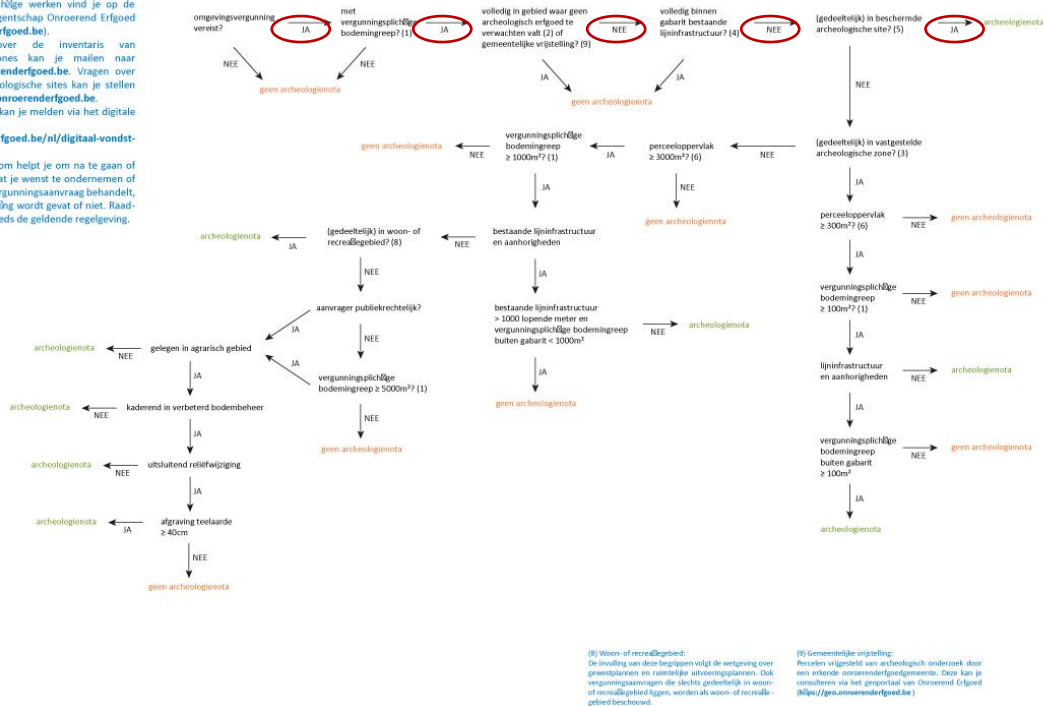
2 Aanleiding

Deze 'nota verslag van het proefputtenonderzoek' wordt opgemaakt wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt circa 698m². Het plangebied situeert zich binnen de vastgestelde zone van de 'Historische Stadskern Poperinge'¹. Het projectgebied bevindt zich niet in een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten is. Het valt evenmin in een beschermd archeologische site.

De archeologienota² bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat er een prospectie met ingreep in de bodem diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van deze prospectie beschreven.

Meer informatie over archeologisch onderzoek bij vergunningsplichtige werken vind je op de website van het agentschap Onroerend Erfgoed (www.onroerenderfgoed.be). Voor vragen over de inventaris van archeologische zones kan je mailen naar inventaris@onroerenderfgoed.be. Vragen over beschermde archeologische sites kan je stellen via beschermen@onroerenderfgoed.be. Een toevalsvondst kan je melden via het digitale formulier op: www.onroerenderfgoed.be/nl/digitaal-vondst-meldingsformulier. Deze beslissingsboom helpt je om na te gaan of het bouwproject dat je wenst te ondernemen of waarvoor je een vergunningsaanvraag behandelt, door deze verplichting wordt gevat of niet. Raadpleeg bij twijfel steeds de geldende regelgeving.

Criteria bij omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen

Dit schema heeft betrekking op omgevingsvergunningen voor stedenbouwkundige handelingen. Voor omgevingsvergunningen voor het verkavelen van gronden en duiding bij de andere begrippen, zie het andere schema.

Figuur 3 Beslissingsboom stedenbouwkundige handelingen (deel 2). (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed)

¹ [Historische stadskern van Poperinge | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

² [Vooronderzoek Poperinge Poperinge Casselstraat 93-95 | Archeologieportaal Onroerend Erfgoed](#)

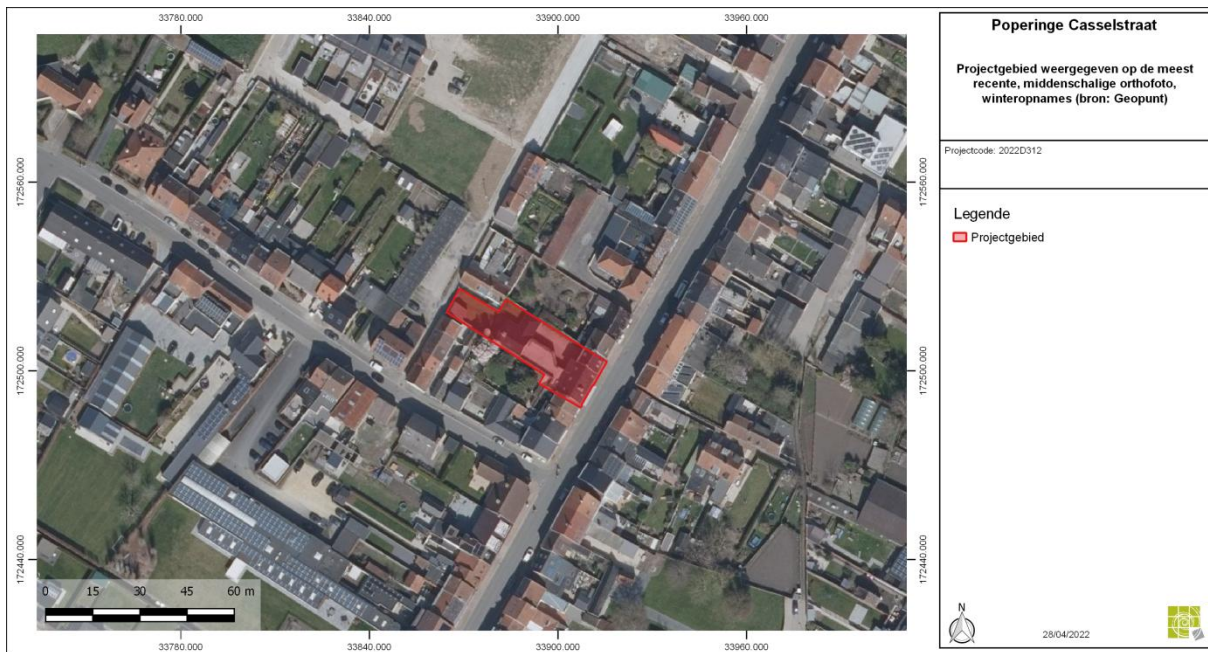
Figuur 4 De historische stadskern van Poperinge (blauw) en aanduiding van het plangebied (rood kader). (bron: [Historische stadskern van Poperinge | Inventaris Onroerend Erfgoed](#))

3 Synthese van het bureauonderzoek 2021I170

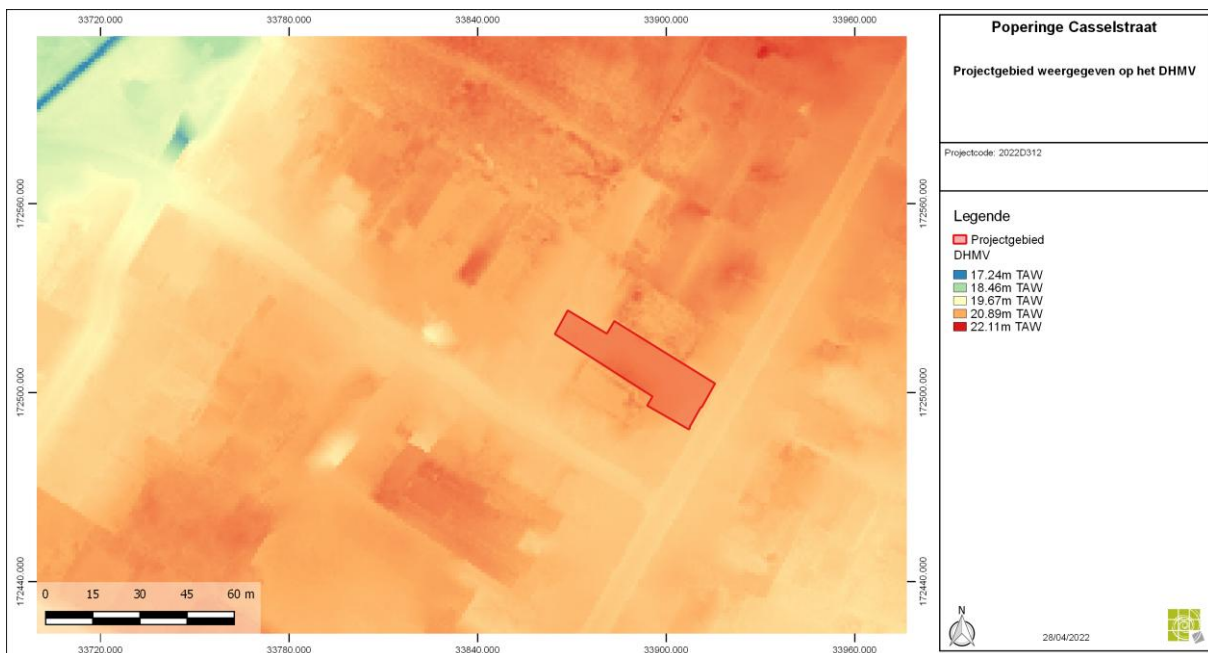
3.1 Situering

Het projectgebied is gelegen in Poperinge, in de provincie West-Vlaanderen. Ons plangebied ligt aan de zuidwestelijke zijde van de stad, op circa 650m van de Grote Markt en langs de Casselstraat. Het plangebied omvat één noordwest-zuidoost georiënteerd perceel met twee huisnummers, nrs. 93 en 95. Kadastraal is het plangebied terug te vinden onder: Poperinge, afdeling 1, sectie F, perceelnr. 871G. Het plangebied omvat twee woonhuizen, nrs. 93 en 95 met respectievelijk een footprint van 40m² en 255m² (inclusief aanbouw). In de westelijke hoek situeert zich een garage (20m²). Een deel van het plangebied is verhard (140m²), de rest van het plangebied is tuinzone.

Het onderzoeksterrein is gelegen in de zandleem- en leemstreek. Het reliëf binnen het plangebied is vrij vlak en schommelt tussen +20,4m en +21m TAW. De Bommelaarsbeek stroomt 160m ten noordwesten van het plangebied, de Poperingevaart 260m ten zuidoosten.

Figuur 5 Recente orthofoto met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

Figuur 6 Digitaal Hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied. (bron: geopunt)

3.2 Geplande werken

De opdrachtgever vraagt een omgevingsvergunning aan voor het uitbreiden van een bakkerij. Het huidige gebouwenbestand blijft behouden, enkel de garage in de westelijke hoek wordt afgebroken. Aan de westzijde wordt een nieuw volume opgetrokken die ruimte zal bieden aan o.a. een magazijn, diepvries en bakkerij. De nieuwbouw heeft een footprint van 180m² en zal gefundeerd worden door een klassieke funderingsplaat (-35cm bodemingreep). Aan de westelijk zijde worden een regenwaterput (10000l) en een infiltratieput aangelegd. Voor deze werken moeten een bodemingrepen van 3m en 2m in

rekening gebracht worden. Nieuwe afvoer/riolering wordt aangelegd en aangesloten op de bestaande afvoerputjes en de bestaande riolering ter hoogte van het terras (noordzijde). De nutsleidingen worden aangelegd op een diepte van -50/-55cm in een sleuf met een breedte van 60cm. Ter hoogte van het overdekte terras (dat wordt behouden) zal men een vetvanger³ (850l, ingreep van -2m) plaatsen. In hun totaliteit hebben de geplande werken betrekking op 250m².

Figuur 7: Vereenvoudigde weergave van de geplande werken. Legende: Geel: nieuwbouw, blauw: regenwaterput, lichtblauw: infiltratieput, bruin: vetvanger, zwart: riolering, paars: bestaande riolering en afvoerputjes (bron: geopunt)

3.3 Archeologische kennis in de omgeving

Rondom het plangebied werden al heel wat archeologische prospecties en opgravingen uitgevoerd:

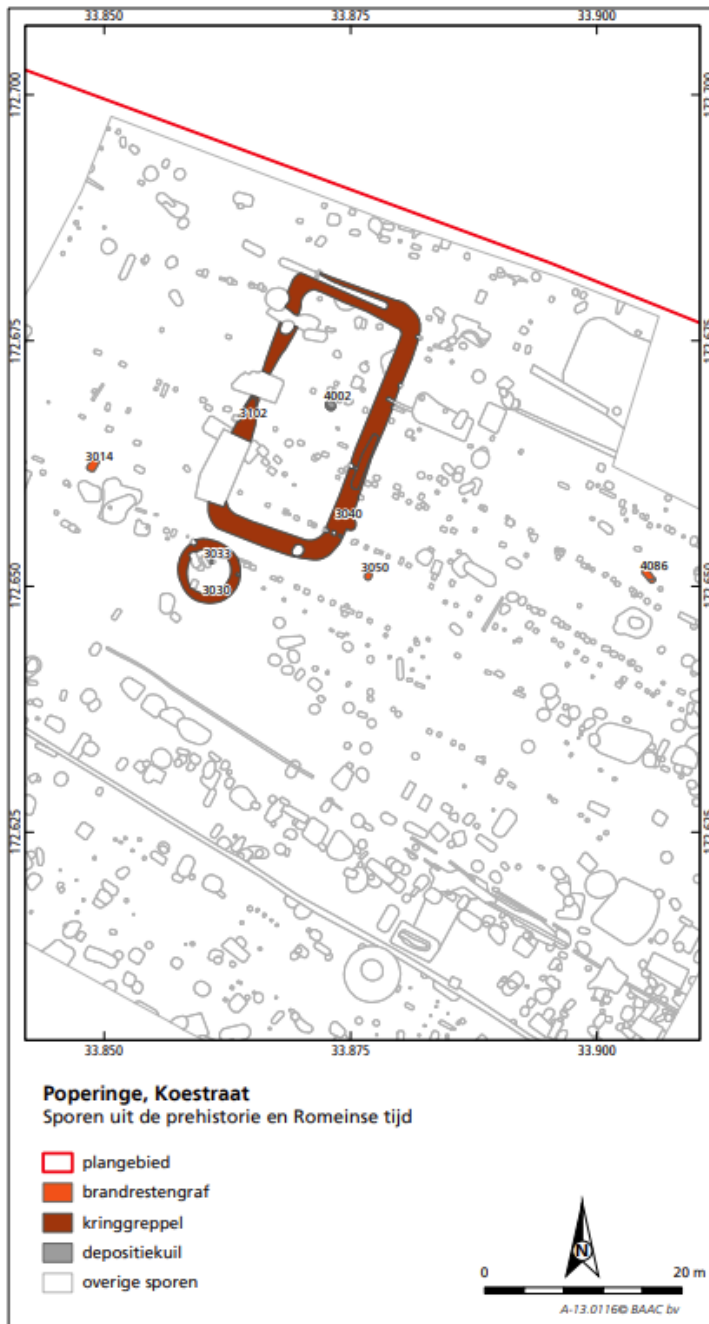
- Cai 159842⁴: Tijdens de archeologische opgraving ter hoogte van de Koestraat, ten noorden van ons plangebied, werden onder meer rituele en/of funeraire sporen aangetroffen

³ De huidige vetvanger wordt behouden. De nieuwe riolering wordt hierop aangesloten.

⁴ KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017.

daterende uit de late bronstijd tot de midden-Romeinse tijd. Tijdens de late middeleeuwen/nieuwe tijd werd het terrein op diezelfde plaats in gebruik genomen als hoppeveld. Uit de late Bronstijd werd een kringgreppel monument opgegraven. Uit de Romeinse periode werden drie graven opgegraven. In het gehele plangebied, maar vooral in het lager gelegen zuidwestelijk deel, zijn grote hoeveelheden laatmiddeleeuwse (afval)kuilen aangetroffen.

Figuur 8 Ligging van de bronstijd/ijzertijd/romeinse sporen van de opgraving aan de Koestraat. (bron: KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 38)

Figuur 9 Het greppelmonument opgegraven aan de Koestraat. (bron: KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 41.)

- Cai 165795⁵: ter hoogte van de Zwijnlandstraat, ten westen van ons plangebied, werden sporen uit de ijzertijd, middeleeuwen en nieuwe tijd gevonden. De sporen uit de ijzertijd behoren waarschijnlijk tot een bewoningssite die zich buiten het plangebied bevindt. Een groot ondiep bassin werd vermoedelijk gebruikt voor het wassen van wol of voor vlas.

⁵ MESTDAGH B. 2016.

- Cai 210148: Poperinge Burgemeester Bertenplein: ten noordoosten van het projectgebied is in 2013 een archeologische prospectie uitgevoerd naar aanleiding van de bouw van een nieuw schoolgebouw. Op het terrein (1061m²) werden drie proefsleuven aangelegd. Het niveau van de natuurlijke bodem varieerde tussen 1,17 m-mv in sleuf 3 en 1,88 - 2,22 m-mv in sleuf 1. In totaal werden drie archeologische niveaus waargenomen, waarvan de oudste een vermoedelijk laatmiddeleeuwse leeflaag (12^e-13^e eeuw) betreft. Het tweede archeologische niveau bevatte restanten van pottenbakkersactiviteiten uit de 16de – 17de eeuw. Het eerste en meest recente, relevante archeologische niveau bevond zich tussen 0,10 en 0,42 m-mv. Het gaat om de bovenkant van een ophogingspakket, waarop pottenbakkersactiviteiten uit de 18de eeuw zijn vastgesteld. Echter de oudste pottenbakkersactiviteit die kon worden vastgesteld ging terug tot de 16de of begin van de 17de eeuw. Uit deze periode werden in elke sleuf pottenbakkerssporen teruggevonden. Verder werd in sleuf 2 ook een grote hoeveelheid pottenbakkersafval uit de 18de eeuw vastgesteld. Samen gaat het om vier grote contexten met productieafval van zowel gebruiksaardewerk als bouw materiaal (tegels) die beiden op de site werden geproduceerd. Deze werden doorgaans gebakken in verschillende ovens, wat erop wijst dat ergens op de pottenbakkerssite minstens twee ovens aanwezig waren. Tenslotte wijzen resten van houten beschoeiing op de aanwezigheid van de Vleterbeeksingel (vermoedelijk 16^e eeuw). Sporen van kade-infrastructuur werden evenwel niet teruggevonden.⁶

- Cai 151409: Poperinge Grote Markt Ter hoogte van de Grote Markt is in 2010 en 2011 een opgraving uitgevoerd naar aanleiding van rioleringswerken en de heraanleg van de markt. De oudste aangetroffen sporen zijn afkomstig uit de prehistorie en de Romeinse periode. De oudste en meest overtuigende sporen van bebouwing werden aangetroffen in het noordwesten van de markt, namelijk een plattegrond van een 3-beukige woning gefundeerd met zware houten palen met dendrochronologische bewijzen voor houtbouw uit de 11de eeuw. Het archeologisch onderzoek schept een beeld waarin de huidige markt vanaf de 11de-12de eeuw tot de late 20ste eeuw een belangrijke evolutie doormaakte. Er kan een onderscheid gemaakt worden in een pre-13de-eeuwse fase (volle middeleeuwen), een laatmiddeleeuwse fase en een reeks verbouwingen en aanpassingen in de nieuwe en nieuwste tijden. Hoewel historisch gezien Poperinge marktrechten heeft

⁶ HEYVAERT B. 2014.

vanaf 1187, lijkt het bodemarchief te suggereren dat er vóór de 14de eeuw op de huidige Grote Markt geen sprake was van een marktplein, maar eerder van een wegtracé van de huidige Gasthuisstraat richting de huidige Guido Gezellestraat, geflankeerd in het noorden en het zuiden door twee parallelle grachten. Aan de zuidzijde van de weg bevond zich in vóór het einde van de 14de eeuw een brede gracht die naar alle waarschijnlijkheid een beschermende functie had voor het proosdij domein of de eerste kern van het huidige Poperinge. Na het vullen van de gracht verrijst in het zuiden en vrij centraal op het huidige marktplein een groot gebouw in ijzerzandsteen, de lakenhalle. Tenslotte dient ook nog vermeld te worden dat verschillende menselijke begravingen aangetroffen werden.⁷

3.4 Historisch kaartmateriaal

Op de oudste beschikbare kaart, deze van Deventer (1550-1565), ligt het plangebied reeds aan de westzijde van de Casselstraat. Binnen het plangebied is reeds bebouwing weergegeven aan de oostelijke zijde, aan de westelijke zijde situeren zich de achtererven/tuinen. De Casselstraat⁸ is een gedeelte van het oude *diverticulum* Cassel-Oudenburg uit de romeinse periode.

⁷ TROMMELMANS R., BRACKE M., WYNS G. 2014.

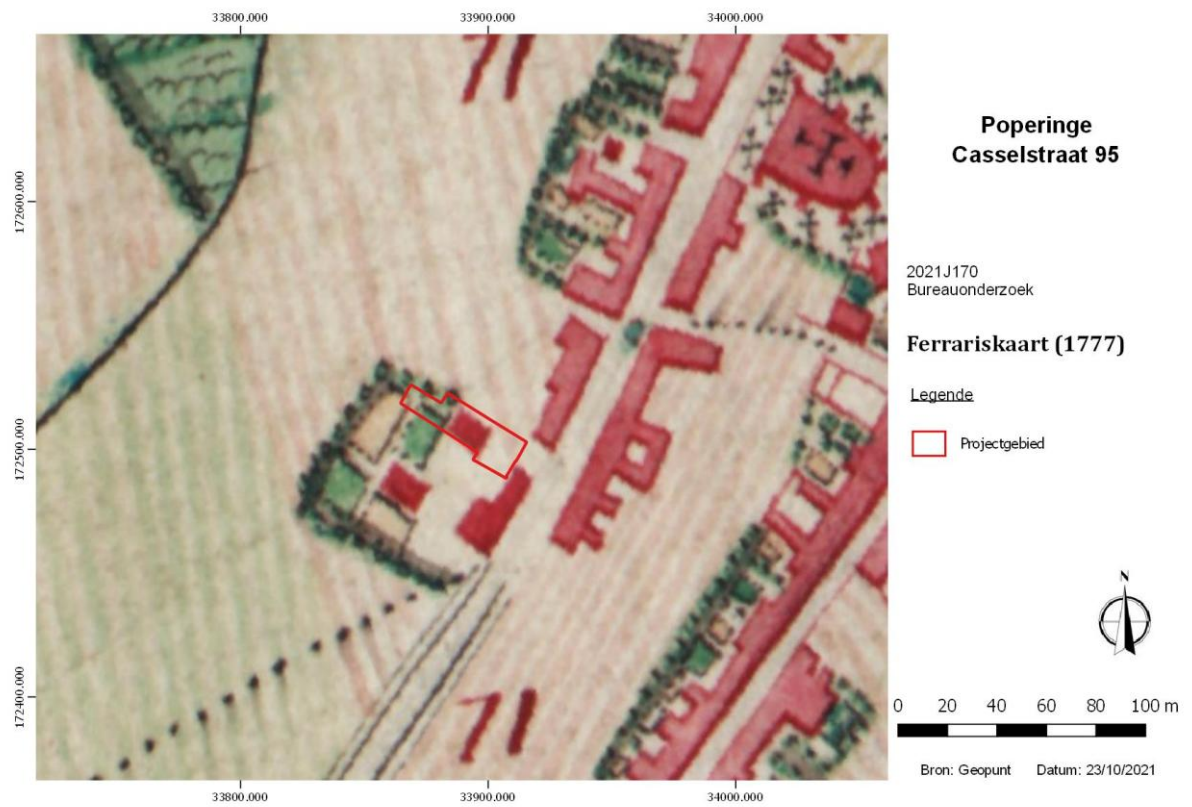
⁸ [Casselstraat | Inventaris Onroerend Erfgoed](#)

Figuur 10 Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart (1550-1565) (Bron: <https://uurl.kbr.be/1043851>).

De kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik werd opgesteld tussen 1771 en 1777 door de graaf de Ferraris. Het is een interessant document, omdat alle gebouwen ingemeten werden en ook de omgeving werd vrij waarheidsgetrouw opgetekend (rivieren, grachten, poelen, bossen, hagen, etc.). Er dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat deze kaart vooral vanuit militair standpunt opgetekend werd. De gebieden die in dat kader minder interessant waren, werden minder nauwkeurig ingemeten. De projectie moet vermoedelijk iets naar het oosten worden verschoven. Binnen het plangebied wordt aan de westelijke zijde bebouwing waargegeven, de oostelijke zijde blijft onbebouwd?

Figuur 11 Detail Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied. (Bron: geopunt)

4 Beschrijving van de onderzoeksopdracht

Het onderzoek, uitgevoerd op donderdag 28 april, werd uitgevoerd naar aanleiding van een aanvraag van een omgevingsvergunning met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen. In functie hiervan werd reeds vooronderzoek verricht in de vorm van een bureaustudie.

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten, gezien de ligging van het plangebied in een stedelijke context met een complexe verticale stratigrafie, de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Specifiek wordt verwezen naar hoofdstukken 8.6.1 en 8.6.3 van de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0). Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Doel van het onderzoek is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Onderzoeksvragen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Kunnen sporen in verband gebracht worden met de nabijgelegen archeologische sites en gekende archeologische waarden?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden? Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan

deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande - ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

5 Werkwijze en strategie

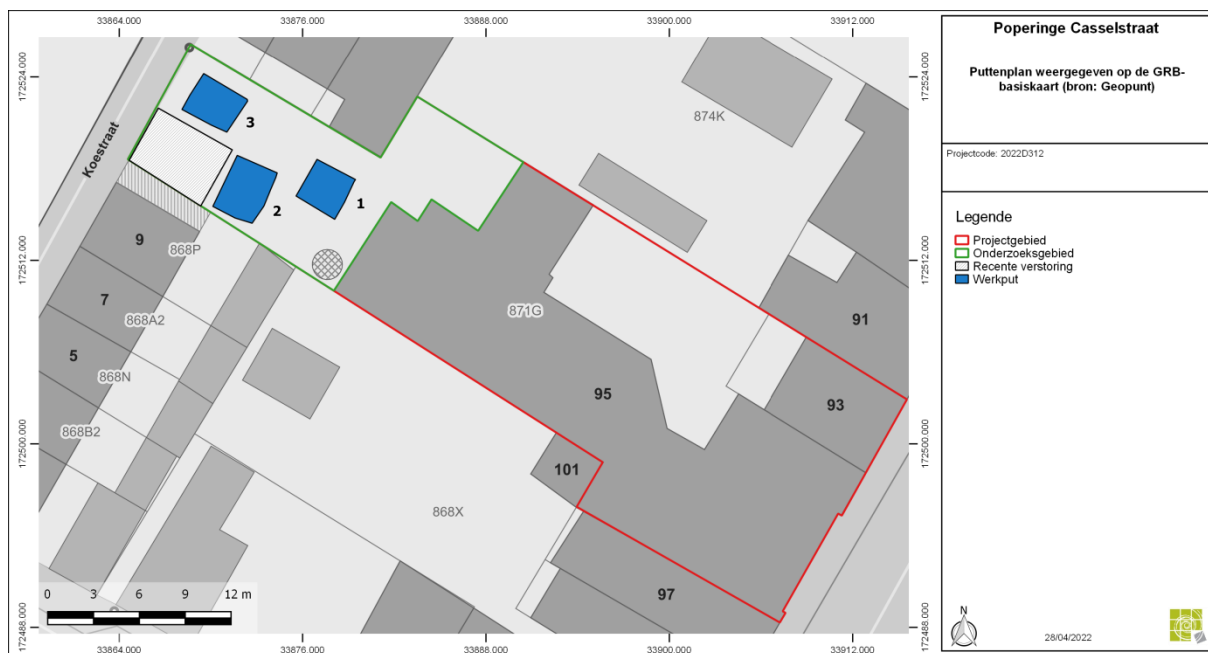
5.1 Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van het bureauonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een proefput opgelegd, in een uitgesteld traject.

De onderzoeken dienen uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de voorwaarden opgenomen in het programma van maatregelen horende bij de archeologienota. De erkende archeoloog kan enkel mits gefundeerde motivatie afwijken van sommige van deze bepalingen en voorwaarden. Het onderzoek vond plaats op een site met complexe verticale stratigrafie. Het puttenplan in het programma van maatregelen voorzag 2 proefputten:

Figuur 13 Puttenplan uit het op de GRB-basiskaart.

Figuur 14 Puttenplan op de orthofoto.

5.2 Organisatie van het onderzoek

Het proefputtenonderzoek werd uitgevoerd op donderdag 28 april 2022. Erkend archeoloog Bart Bot trad op als veldwerkleider, Elenora Vanbrabant als assistent-archeoloog. De metingen werden uitgevoerd door Elenora Vanbrabant met een Total Station. De opmetingen van de put, profielen en hoogtes werden nadien verwerkt tot bruikbaar kaartmateriaal door assistent-archeoloog Elenora Vanbrabant.

5.3 Advies specialisten en wetenschappelijke advisering

/

5.4 Selectie bronnen

De bekrachtigde archeologienota van deze site werd als voornaamste bron aangewend.

Figuur 15 Zicht op het terrein voorafgaand het onderzoek.

6 Resultaten van het proefputtenonderzoek

6.1 Overzicht van de proefputten

Figuur 16 Zicht op werkput 1.

Figuur 17 Zicht op werkput 2.

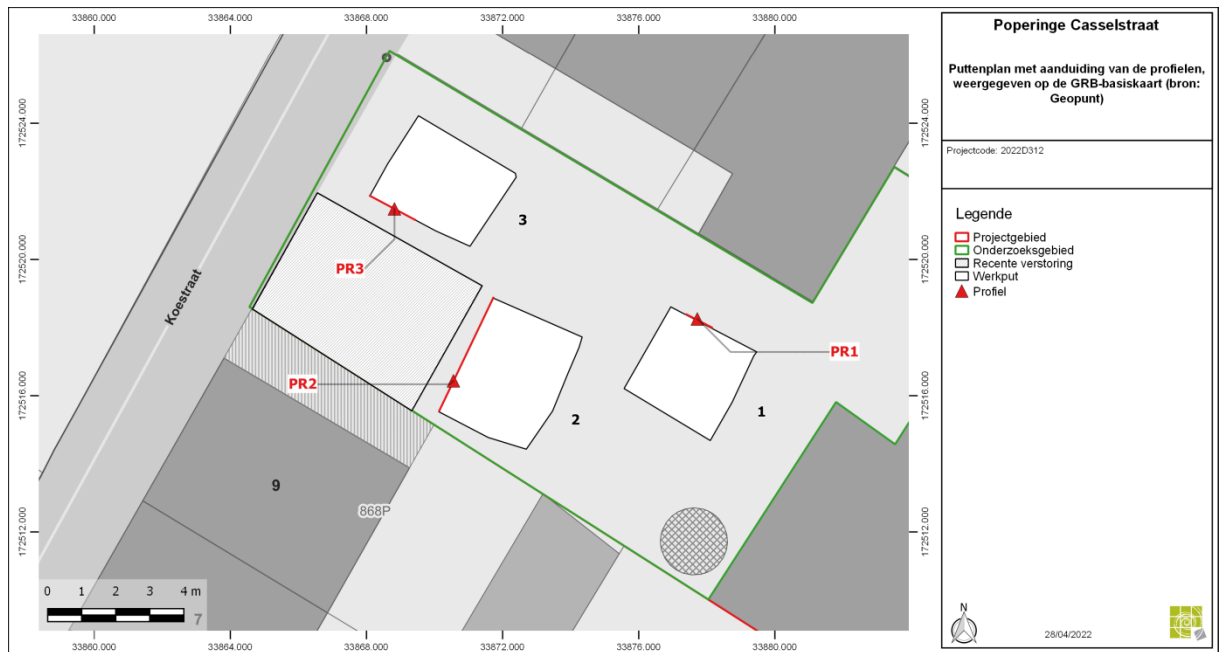
Figuur 18 Werkput 3.

6.2 Aardkundige opbouw/stratigrafie

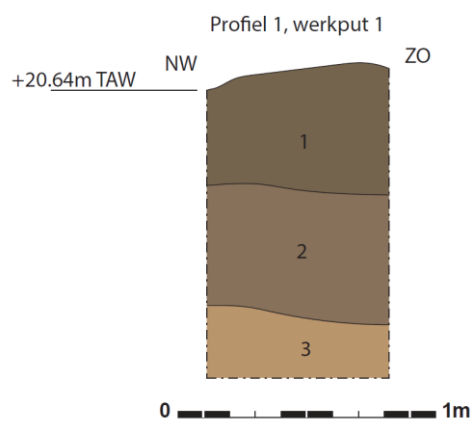
Op de drie profielen werd een bovenste 40cm-50cm dik 20ste eeuw pakket vastgesteld. Deze laag 1 had een donkerbruine kleur, was vrij humeus en bevatte spikkels kalkmortel en baksteen. De overgang naar laag 2 was relatief geleidelijk. Laag 2 (20cm-40cm dik) had een iets lichtbruinere kleur en bevatte sporen van bioturbatie. De overgang naar de onaangeroerde grond was geleidelijk. De moederbodem was een beige/gele zandleem waarbinnen sporen van bioturbatie zichtbaar waren. Op profielen 1, 2 en 3 bevond de moederbodem zich op een TAW van respectievelijk +19,89m TAW (-75cm onder het maaiveld), +19,96m TAW (-70cm/mv) en +19,85m TAW (-70cm/mv).

Volgende bodemopbouw kan herkend worden: A-B-C. Laag 1 is de humeuze A-horizont, laag 2 de gebioturbeerde B-horizont en laag 3 (laag 5 op profiel 2) de C-horizont. Dit komt sterk overeen met de bodemkundige waarnemingen ten noorden⁹ van ons plangebied. Vermoedelijk is binnen ons plangebied sprake van een Ldc-bodem, dit is een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont.

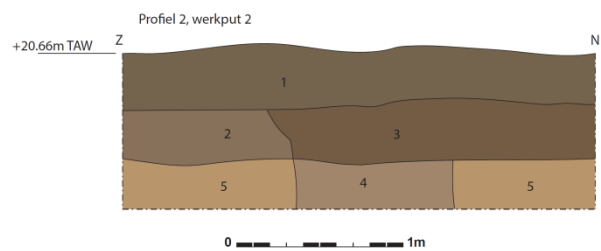
⁹ KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 35-36.

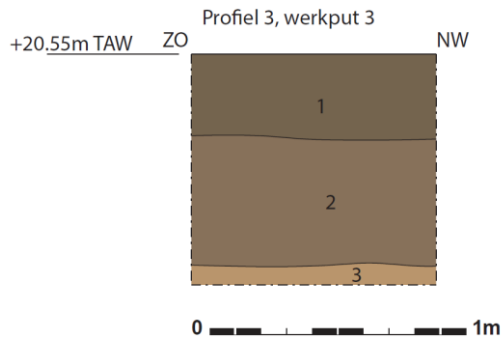
Figuur 19 Proefputtenplan met aanduiding van de profielen.

Figuur 20 Profiel 1 foto en tekening.

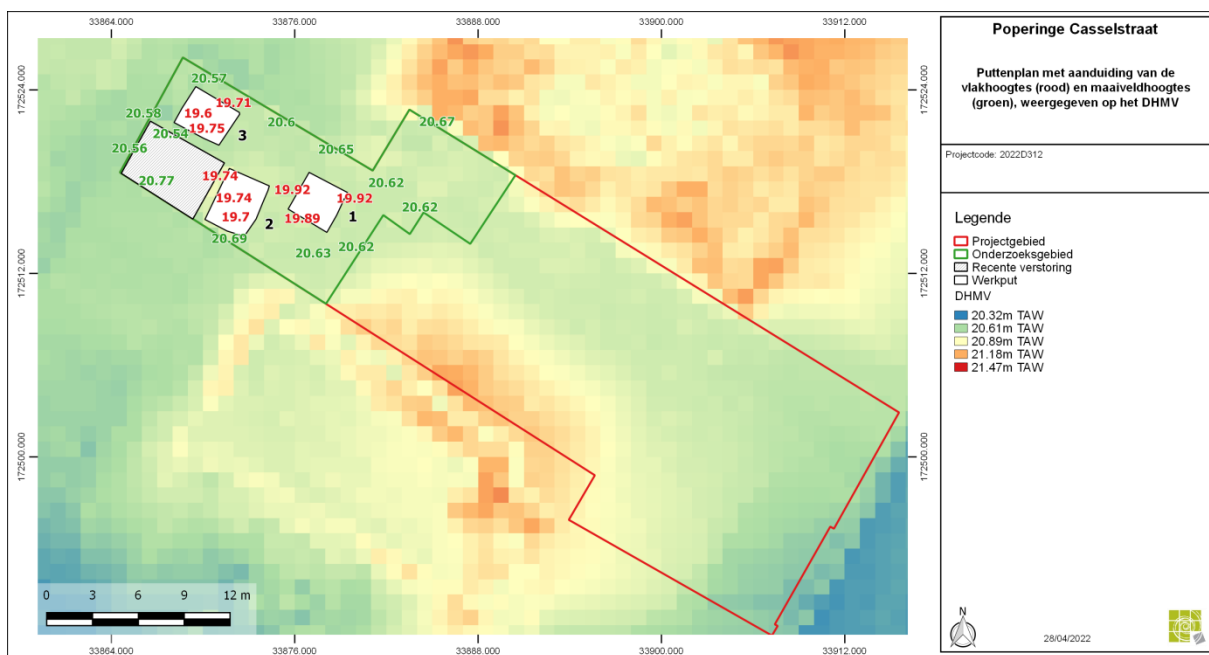
Figuur 21 Profiel 2 foto en tekening

Figuur 22 Profiel 3 foto en tekening.

6.3 Assesment sporen

Het reliëf binnen het plangebied kende een vrij vlak verloop en schommelde tussen de +20,57m en +20,77m TAW. Binnen het plangebied werd 1 relevant archeologisch niveau gevonden. Dit bevond zich ter hoogte van de C-horizont. Er was dus geen sprake van een complexe stratigrafie. De sporen tekenden zich af in de moederbodem (zogenaamde klassieke grondsporen).

Figuur 23 Proefputplan met vlak- en maaiveldhoogtes vlak.

Figuur 24 Thematische kaart met spoornummers.

Werkput 1

Ter hoogte van deze werkput werden 2 sporen opgetekend, 2 kuilen. S1 lag tegen de zuidelijk profielwand en was al zichtbaar op het niveau van laag 2. Het betrof een quasi vierkante kuil in vlak (1m bij 1m). De vulling van de kuil was vrij los, humeus en bevatte brokken baksteen. Op basis van de stratigrafie kan dit spoor in de 19de – 20ste eeuw gedateerd worden. S2 lag in de westelijke hoek en betrof een rechthoekige kuil van 2m bij 1m. De vulling was een grijzige zandleem met weinig inclusies. Uit de vulling werden 3 wandfragmenten grijs aardewerk verzameld die in de late middeleeuwen (1250-1500) gedateerd kunnen worden. Een boring in het spoor toonde aan dat dit spoor nog 50cm dieper uitgegraven was dan het archeologisch vlak.

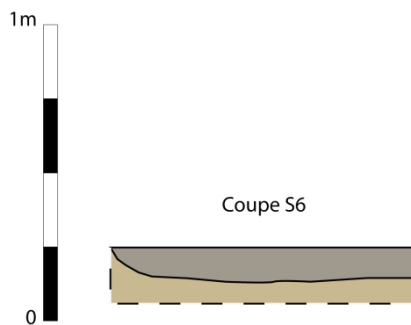
Werkput 2

S3, een rechthoekige kuil (1m x 1,5m), bevond zich aan de westelijke zijde. Op profiel 2 betreft het laag 4. De vulling van deze kuil was bruingrijs met enkele baksteenbrokken. Uit de vulling werd 19de – 20ste eeuws materiaal verzameld: industrieel wit, faïence en een stuk van een pijp. S4 nam het oostelijke deel van de werkput in beslag (3m x 1,6m). De vulling was grijsig met weinig inclusies houtskool. Uit de vulling werden 2 wandfragmenten grijs aardewerk verzameld. Vermoedelijk zijn S4 en S2 hetzelfde spoor.

Werkput 3

S5 betrof een vrij scherp afgelijnd NO-ZW georiënteerd spoor met een bruinige, matig losse zandleem. De aard van de vulling doet een postmiddeleeuwse vulling vermoeden. De vulling van de boring die werd geplaatst tot op een diepte van -60cm was te los om de onderzijde van het spoor te bepalen. S6 (1m x 0,5m) en S7 (1,5m x 0,5m) betroffen twee sporen met een gelijkaardige grijze vulling. Uit S6 werd een randfragment van een grape verzameld, te

dateren in de late middeleeuwen. Een coupe op S6 toonde aan dat het spoor nog 10cm diep bewaard was.

Figuur 25 Coupe S6.

6.4 Assesment vondsten

Tijdens het vooronderzoek werd één vondstencategorie aangetroffen namelijk aardewerk. In totaal werden 6 vondstnummers uitgeschreven (zie vondstenlijst in bijlage). Het aardewerk werd aangewend om de verschillende sporen een benaderende datering te geven.

- VNR. 1: uit kuil S2 werden 3 wandscherven grijs aardewerk verzameld. Dit grijze aardewerk is gebakken in een zuurstofarme omgeving, vandaar de specifieke grijze kleur ervan. Algemeen genomen kan deze aardewerksoort voorkomen tot in de eerste helft van de 16de eeuw.¹⁰ De dominantie van het grijs aardewerk (zowel van lokale makelij als import) gaat door tot in de 14de eeuw. Vanaf dan wordt het vrij snel overvleugeld door het rode aardewerk.
- VNR. 2: Uit laag 1, dezelfde laag als op profiel 1, werd een wandfragment industrieel wit verzameld, te dateren in de 19de – 20ste eeuw.
- VNR. 3: uit S3 werd een fragment van een bord in faiënce verzameld. Het stuk bevatte blauw, groen, geel en rode beschildering en een rozig baksel. Ook werd 1 wandfragment in industrieel wit verzameld.
- VNR. 4: uit S3 werd een pijpsteen gevonden, te dateren eind 19de – 20ste eeuw.
- VNR. 5: uit S4 werden 2 wandfragmenten grijs aardewerk verzameld. Één scherf bevat een aanzet van een oor. Datering: late middeleeuwen.
- VNR. 6: uit S6 werd een randfragment van een grape gerecupereerd. Het fragment is spaarzaam geglaazuurd. De grape is een gesloten potvorm op drie pootjes, bedoeld als kookpot.

¹⁰ DE GROOTE K. 2008, p. 295.

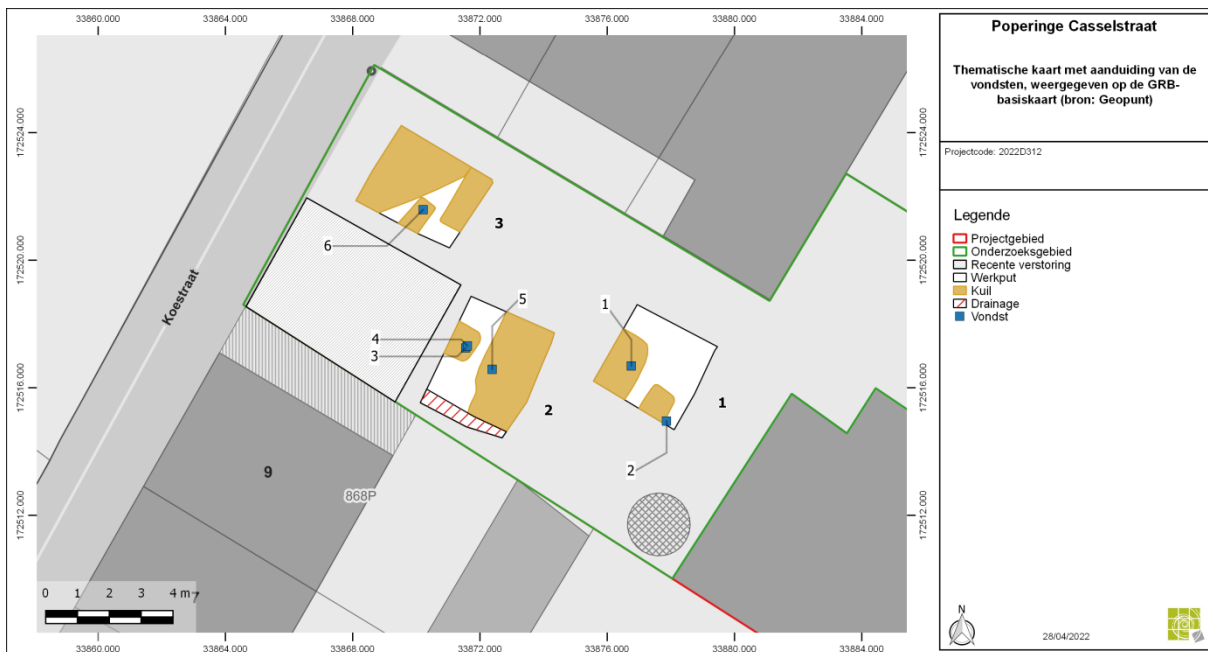
Figuur 26 Vondstnummer 3.

Figuur 27 Vondstnummer 5.

Figuur 28 Vondstnummer 6.

Figuur 29 Thematische kaart met vondstnummers.

6.5 Assesment stalen

Tijdens het vooronderzoek met ingreep in de bodem werden geen stalen genomen.

6.6 Assesment conservatie

Geen van de artefacten komt in aanmerking voor conservatie.

6.7 Datering en interpretatie

Het bureauonderzoek schiep een bepaalde archeologische verwachting ten aanzien van het plangebied. Historisch kaartmateriaal toonde aan dat er zich in de 16de eeuw reeds bebouwing bevond op het oostelijke deel van het plangebied. Het westelijke deel was onbebouwd. Ten noorden van ons plangebied werd tijdens een opgraving bewoningssporen en rituele sporen ontdekt gaande van de bronstijd tot de nieuwste tijd. Één van de vragen was in hoeverre ons plangebied zich zou manifesteren als een site met complexe stratigrafie of eerder te vergelijken was met de site aan de Koestraat.

Het proefputtenonderzoek toonde aan dat de bodemkundige situatie sterk vergelijkbaar is met de archeologische site aan de Koestraat. De bodemopbouw binnen het plangebied was vrij eenvoudig, een A-B-C opdeling. Het archeologisch niveau bevond zich ter hoogte van de C-horizont (uitgezonderd enkele 19de – 20ste eeuwse kuilen die zich al net onder de A-horizont manifesteerden). Deze C-horizont was een geelbruine zandleem.

Spoor	Datering
S2	1250-1500
S3	1800-1950
S4	1250-1500
S6	vanaf 1350

Figuur 30 Sporen met datering op basis van het aardewerk.

In totaal werden 7 sporen opgetekend, die allemaal als kuilen geïnterpreteerd kunnen worden. Enkele grotere kuilen kunnen misschien als winningskuil worden bestempeld. Ook ter hoogte van de Koestraat werden dergelijke winningskuilen aangetroffen¹¹. Binnen ons plangebied kunnen S1, S4, S5 en S7 als laatmiddeleeuwse winningskuilen geïnterpreteerd worden. S1 en S3 dateren uit de 19de – 20ste eeuw en kunnen als afvalkuilen (met afbraakmateriaal) bestempeld worden.

Het proefputtenonderzoek toonde aan dat er binnen het plangebied archeologische sporen aanwezig zijn. De, op basis van het bureauonderzoek, te verwachten achtererfstructuren zoals waterputten, beerputten, e.d.m. werden niet aangetroffen. De situatie is gelijkaardig aan de site ter hoogte van Koestraat. Oudere sporen uit de bronstijd, ijzertijd en romeinse periode werden niet aangetroffen binnen ons plangebied.

¹¹ KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017, p. 59.

6.8 Onderzoeksvragen

Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor? Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?

Er bevinden zich archeologische sporen binnen het plangebied; het betreffen 'klassieke grondsporen' die zich aftekenen op het niveau van de C-horizont. Alle sporen kunnen als kuilen geïnterpreteerd worden (winningskuilen en afvalkuilen) en kennen een goede bewaring.

Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?

Er konden geen structuren worden herkend. Het sporenbestand kan onderverdeeld worden in twee tijdsvakken: late middeleeuwen en nieuwste tijden.

Kunnen sporen in verband gebracht worden met de nabijgelegen archeologische sites en gekende archeologische waarden?

De waarnemingen tijdens het proefputtenonderzoek komen overeen met de archeologische site aan de Koestraat.

Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?

Er werden geen duidelijke indicaties van artisanale activiteiten aangetroffen. Wel is er een vermoeden dat de grotere kuilen als winningskuilen geïnterpreteerd kunnen worden.

Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?

De archeologische sporen bevinden zich ter hoogte van de onaangeroerde grond, -70cm/-75cm onder het maaiveld.

Kan een archeologische site uitgesloten worden? Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

Binnen het plangebied bevinden zich enkele archeologische sporen. Deze sporen zijn moeilijk om te interpreteren en worden bij voorkeur opgegraven in een ruimere context (over een grotere oppervlakte zoals in de Koestraat). In de westelijke hoek, waar de garage stond bevindt zich een verstoorde zone.

Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)? Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande - ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven: Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek? Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek? Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant? Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Na het uitvoeren van het proefputtenonderzoek kan geconcludeerd worden dat verder onderzoek geen kenniswinst zal genereren.

7 Besluit

De nota werd opgesteld naar aanleiding van een omgevingsvergunningsaanvraag met betrekking tot stedenbouwkundige handelingen. Binnen het plangebied werden 3 proefputten aangelegd. Archeologische sporen manifesteren zich ter hoogte van de C-horizont, er is dus sprake van een site zonder complexe stratigrafie. Er werden 7 archeologische sporen opgetekend, winningskuilen en afvalkuilen die dateren uit de late middeleeuwen en de nieuwste tijden.

Gezien de aard van de geplande werken en de minieme bijkomende kenniswinst bij een vervolgonderzoek worden er geen verdere onderzoeksdaden meer geadviseerd in het kader van de omgevingsvergunningsaanvraag.

8 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

DE GROOTE K. 2008, *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen: Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, *Relicta Monografieën 1*, Twee volumes, Brussel.

HEYVAERT B. 2014: Archeologische prospectie Poperinge Burg. Bertenplein (prov. West-Vlaanderen), Rapport Monument Vandekerckhove 2014/17, Ingelmunster.

KALSHOVEN, M. & VAN DER LINDE, C.M., 2017. Cultusplaats in de achtertuin. Sporen uit de late bronstijd tot en met de nieuwe tijd in Poperinge (Koestraat). BAAC rapport A-13.0116, 'S Hertogenbosch.

MESTDAGH B. 2016: Archeologische opgraving Poperinge Zwijnlandstraat (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Monument Vandekerckhove rapport 2016/15, Ingelmunster.

TROMMELMANS R., BRACKE M., WYNS G. 2014: Archeologische opgraving Poperinge Grote Markt (prov. West-Vlaanderen). Basisirapport, Monument Vandekerckhove rapport 2014/24, Ingelmunster.

VAN RANST E. & SYS C. 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1x20 000)*, onuitgegeven rapport.

9 Bijlagen

9.1 Plannenlijst

Algemeen grondplan, allesporenplan

Profielenplan: schaal 1/20

9.2 Sporenlijst

2022D312

SPORENLIJST

POCA-22 Poperinge Casselstraat

PUTNR	VLAKNR	SPOORN	AARDSPOR	VULLINGNR	TINT	HOOFDKLEUR	TEXTUUR	GEVLEKT	Z
1	1	1	KL	1	DONKER	BR	ZK	HETEROGEEN	19,87
1	1	2	KL	1	LICHT	GR	ZK	HETEROGEEN	19,91
2	1	3	KL	1	DONKER	BR	ZK	HETEROGEEN	19,72
2	1	4	KL	1	LICHT	GR	ZK	HETEROGEEN	19,74
3	1	5	KL	1	MIDDEN	BR	ZK	HETEROGEEN	19,66
3	1	6	KL	1	LICHT	GR	ZK	HETEROGEEN	19,71
3	1	7	KL	1	MIDDEN	GR	ZK	HETEROGEEN	19,7
2	1	990	DR	1	MIDDEN	RO	XXX	HETEROGEEN	20,29

9.3 Vondstenlijst

2022D312

VONDSTENLIJST

POCA-22 Poperinge Casselstraat

VONDSTNR	PUTNR	VLAKNR	SPOORN	VULLINGNR	INHOUD	VERZAMEL	X	Y	Z
1	1	1	2	1	AW	AANV	33876,75	172516,68	19,92
2	1	1	5000	1	AW	AANV	33877,86	172514,95	20,49
3	2	1	3	1	AW	AANV	33871,55	172517,25	19,75
4	2	1	3	1	KER	AANV	33871,6	172517,31	19,76
5	2	1	4	1	AW	AANV	33872,38	172516,57	19,73
6	3	1	6	1	AW	AANV	33870,21	172521,58	19,72

9.4 Monsterlijst

/

9.5 Fotolijst

2022D312

FOTOLIJST

POCA-22 Poperinge Casselstraat

BESTAND	SOORT	PUT	VLAK	PROFIELNUMMER	OPMERKING
POCA-22_P3_PR3_637867383129750787.jpeg	PR	3		3	
POCA-22_P3_PR3_637867383123431865.jpeg	PR	3		3	
POCA-22_P3_V1_637867379475826603.jpeg	OV	3	1		
POCA-22_P3_V1_637867379469465400.jpeg	OV	3	1		
POCA-22_P1_PR2_637867360787917657.jpeg	PR	1		2	
POCA-22_P1_PR2_637867360754959567.jpeg	PR	1		2	
POCA-22_P2_V1_637867355738877712.jpeg	OV	2	1		
POCA-22_P2_V1_637867355732574583.jpeg	OV	2	1		
POCA-22_P2_V1_637867355725407084.jpeg	OV	2	1		
POCA-22_P1_PR1_637867335384376639.jpeg	PR	1		1	
POCA-22_P1_PR1_637867335376759210.jpeg	PR	1		1	
POCA-22_P1_PR1_637867335184852397.jpeg	PR	1		1	
POCA-22_P1_V1_637867330166714538.jpeg	OV	1	1		
POCA-22_P1_V1_637867330159060870.jpeg	OV	1	1		
POCA-22_Sfeer_Vooraf_637867328915045450.jpeg	SF				Vooraf
POCA-22_Sfeer_Vooraf_637867328908255828.jpeg	SF				Vooraf
POCA-22_Sfeer_Vooraf_637867328900588715.jpeg	SF				Vooraf